

ORDE VAN
VLAAMSE
BALIES

NOTA

**Wetsvoorstel houdende diverse
bepalingen met betrekking tot
de betaling van schulden en tot
wijziging van de wet van 20
december 2002 betreffende de
minnelijke invordering van
schulden van de consument**

OVB

Wetsvoorstel houdende diverse bepalingen met betrekking tot de betaling van schulden en tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument

19 maart 2021

Orde van Vlaamse Balies

Inleiding

Op 16 december 2019 bracht de Orde van Vlaamse Balies reeds een kritisch advies¹ uit omtrent dit wetsvoorstel.² Op 4 december 2019 had de Kamercommissie Economie, Consumentenbescherming en Digitale Agenda (hierna *Kamercommissie Economie*) het wetsvoorstel³ unaniem goedgekeurd. De tekst werd vervolgens op 19 december 2019 behandeld in de plenaire zitting van het Parlement. De Orde van Vlaamse Balies riep het Parlement in haar nota van 16 december 2019 op om het wetsvoorstel niet goed te keuren en de tekst eerst te herschrijven.

In tussentijd werden de parlementaire werkzaamheden verdergezet⁴, doch de Orde van Vlaamse Balies stelt vast dat de voornaamste pijnpunten uit het wetsvoorstel nog steeds niet geremedieerd zijn. Met deze nota wenst de Orde van Vlaamse Balies de nefaste gevolgen van het wetsvoorstel⁵ andermaal onder de aandacht te brengen.

Samenvatting

Voor een goed begrip van de pijnpunten van het wetsvoorstel en de ingrijpende gevolgen ervan, wordt vooreerst de regeling omtrent de ‘Betaling van schulden’ uit het wetsvoorstel uiteengezet. De Orde van Vlaamse Balies meent dat het wetsvoorstel de ondernemingen verplicht om een al te lange betalingstermijn toe te staan aan de consumenten. Er wordt toegelicht hoe lang die betalingstermijn kan oplopen.

De verplichting om dergelijk lange betalingstermijn te verlenen, heeft verstrekkende gevolgen. Aan het wetsvoorstel ligt de bedoeling ten grondslag om een verhoging van de schuldenlast tegen te gaan in geval de consument er niet in slaagt om tijdig zijn contractuele schulden te betalen. Het is echter nog maar de vraag of de voorgestelde regeling daadwerkelijk bijdraagt aan een betere consumentenbescherming. De lange betalingstermijn lijkt in elk geval nefast te zijn voor de ondernemingen, die daardoor mogelijkterwijze zelf te kampen krijgen met liquiditeits- (en zelfs

¹ Nota van de Orde van Vlaamse Balies van 16 december 2019 met als titel ‘Parlement kan nog vermijden dat een juridische draak wet wordt’.

² De Kamercommissie Economie heeft beslist om verschillende wetsvoorstellen (nr. 55K0267, nr. 55K0325, nr. 55K0620 en nr. 55K0342) samen te voegen en wetsvoorstel nr. 55K0267 als basistekst te hanteren. Dat wetsvoorstel, zoals geamendeerd, werd eenparig aangenomen door de Kamercommissie Economie op 4 december 2019. De basistekst werd in feite integraal vervangen door de amendementen van 4 december 2019 (DOC 55 0267/002).

³ Met name DOC 0267/002.

⁴ Op datum van het opstellen van onderhavige nota zijn volgende documenten beschikbaar in het Parlementair Document nr. 55K0267: Wetsvoorstel (DOC 55 0267/001), Amendementen (DOC 55 0267/002), Verslag namens de Commissie voor Economie, Consumentenbescherming en Digitale Agenda (DOC 55 0267/003), Tekst aangenomen door de Commissie voor Economie, Consumentenbescherming en Digitale Agenda (DOC 55 0267/004), Amendementen ingediend in plenaire vergadering (DOC 55 0267/005), Advies van de Raad van State nrs. 66.858/1 en 66.859/1 van 24 januari 2020 (DOC 55 0267/006), Amendementen (DOC 55 0267/007), Amendementen (DOC 55 0267/008), Aanvullend verslag namens de Commissie voor Economie, Consumentenbescherming en Digitale Agenda (DOC 55 0267/009), Tekst aangenomen door de Commissie voor Economie, Consumentenbescherming en Digitale Agenda (DOC 55 0267/010), Amendementen ingediend in plenaire vergadering (DOC 55 0267/011) en Advies van de Raad van State nr. 67.980/1 van 6 oktober 2020.

⁵ Tenzij anders aangegeven, wordt hiermee DOC 55 0267/010 bedoeld (met name heden de meest recente versie van de tekst zoals aangenomen door de Kamercommissie Economie).

solvabiliteits-)problemen. De Orde van Vlaamse Balies meent dat de regeling opgenomen in het wetsvoorstel dan ook moeilijk verzoenbaar is met het beginsel van de vrijheid van ondernemen.

Daarnaast wijzigt het wetsvoorstel de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument⁶ (hierna *wet van 20 december 2002*) op diverse plaatsen. Advocaten worden er nu gelijkgesteld met incassobureaus, terwijl daar geen grondslag voor is. Niet alleen is deze aanpassing niet dienstig, maar bovendien worden de kernwaarden van de advocatuur daardoor ernstig aangetast. De Orde van Vlaamse Balies hekelt ook dat advocaten geen gebruik zouden mogen maken van de “representatieve tekens van het beroep” bij de invordering van schulden.

BETALING VAN SCHULDEN

De regeling uit het wetsvoorstel⁷ noopt een onderneming om voor contractuele schulden een betalingstermijn van *minstens twintig kalenderdagen*⁸ toe te kennen aan de consument, na de effectieve verzendingsdatum van het document waarbij de betaling tegen een bepaalde datum wordt gevraagd.⁹

Wanneer de consument een schuld niet tijdig heeft betaald, wordt de onderneming vervolgens verplicht om aan de consument een (kosteloze¹⁰) betalingsherinnering te sturen vooraleer kan worden overgegaan tot een ingebrekestelling of tot enige andere handeling tot invordering¹¹, waarbij aan de consument *bijkomend nog eens minstens tien kalenderdagen*¹² moeten worden gegund om de betaling uit te voeren, zonder dat hem bijkomende kosten in rekening zullen worden gebracht.¹³

Aldus kan de consument alvast *minstens dertig kalenderdagen* talmen om te betalen, (vaak) zonder dat hem daarvoor enige kost wordt aangerekend, en dat terwijl ook de verwijlinteressen pas na die termijn mogen beginnen lopen.¹⁴

⁶ B.S. 29 januari 2003.

⁷ Titel 2 van het wetsvoorstel ('Betaling van schulden') is van toepassing, niettegenstaande elke andersluidende bepaling, op de betaling van contractuele schulden van een consument aan een onderneming, na het toesturen van een document waarbij de betaling tegen een bepaalde datum wordt gevraagd (artikel 2 van het wetsvoorstel).

⁸ Artikel 6, §1 van het wetsvoorstel bepaalt: “Voor de betaling van een schuld kent de onderneming aan de consument een termijn toe van minstens twintig kalenderdagen na de effectieve verzendingsdatum van het document bedoeld in artikel 2, eerste lid”.

⁹ Advies van de Raad van State van 6 oktober 2020: “De voorgestelde regeling is dus niet enkel van toepassing bij de uitreiking van een factuur, maar ook bij de uitreiking van elk document waarin een betalingsuitnodiging wordt geformuleerd. Uit diezelfde bepaling volgt ook dat de voorgestelde regeling de mogelijkheid voor partijen om te voorzien in contante betaling ongemoeid laat” (DOC 55 0267/012, 4).

¹⁰ Artikel 7, §2, eerste lid van het wetsvoorstel stelt: “De consument heeft recht op één kosteloze betalingsherinnering per overeenkomst. Bij overeenkomsten met opeenvolgende prestaties heeft de consument recht op één kosteloze betalingsherinnering per kalenderjaar”.

¹¹ Artikel 7, §1, eerste lid van het wetsvoorstel.

¹² Na de effectieve verzendingsdatum van de betalingsherinnering (artikel 7, §4 van het wetsvoorstel).

¹³ Artikel 7, §3, eerste lid, 6° en artikel 7, §4 van het wetsvoorstel. Volgens artikel 7, §4 van het wetsvoorstel is die termijn voldoende om de consument toe te laten nadere inlichtingen te bekomen, de betaling uit te voeren of de schuld te betwisten.

¹⁴ Artikel 4, §3, laatste zin van het wetsvoorstel stelt: “De verwijlinteressen mogen ten vroegste beginnen lopen vanaf het verstrijken van de uiterste betaaldatum bedoeld in artikel 7, §3, eerste lid, 6°” (zijnde de termijn van

Na de termijn van (minimum) dertig kalenderdagen, en nadat een (kosteloze) betalingsherinnering werd verstuurd, kan weliswaar worden overgegaan tot een ingebrekestelling¹⁵, doch die dient op haar beurt een termijn van *ten minste vijftien dagen* te vermelden waarbinnen de schuldenaar aan de vordering kan voldoen zonder dat er bijkomende maatregelen ter invordering mogen worden genomen.¹⁶

Na afloop van die termijn van ten minste vijftien dagen (die volgt op de termijn van twintig kalenderdagen vermeerderd met tien kalenderdagen) kan tot andere invorderingstechnieken worden overgegaan¹⁷, tenminste als de consument zich niet beroept op de mogelijkheid om *verder uitstel* te bekomen die het wetsvoorstel hem verleent. Het wetsvoorstel bepaalt namelijk dat de consument binnen bovengenoemde termijn van vijftien dagen:

-om een afbetalingsplan kan verzoeken, hetgeen tot gevolg heeft dat geen verdere maatregelen voor de minnelijke invordering van de schuld mogen worden genomen, *zolang de schuldeiser niet heeft beslist over deze vraag*;

-een aanvraag tot schuldbemiddeling bij een erkende schuldbemiddelaar kan doen, wat ertoe leidt dat geen verdere maatregelen voor de minnelijke invordering van de schuld mogen worden genomen *tot over deze aanvraag werd beslist of tot er drie maanden zijn verstreken sedert de aanvraag*;

-een aanvraag tot budgetbegeleiding kan indienen bij een openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn of bij een erkende instelling voor schuldbemiddeling, waardoor geen verdere maatregelen voor de minnelijke invordering van de schuld mogen worden genomen *zolang er niet is beslist of de budgetbegeleiding wordt toegestaan, tenzij er drie maanden zijn verstreken sedert de aanvraag dan wel -indien deze beslissing gunstig is- zolang er geen afbetalingsplan werd aangevraagd, tenzij er drie maanden zijn verstreken na de gunstige beslissing*.¹⁸

De betalingstermijn die de onderneming moet toestaan aan de consument ingevolge het wetsvoorstel is aldus bijzonder lang. Het is inderdaad zo dat het wetsvoorstel de gebruikelijke contante betalingen bij levering (bijvoorbeeld bij aankopen in een winkel) niet verbiedt. Een vindingrijke consument zal echter handig gebruik (misbruik?) weten te maken van deze regeling en mogelijkerwijze aandringen (afdwingen?) bij de onderneming dat hem een document wordt toegestuurd waarbij de betaling tegen een bepaalde datum wordt gevraagd. In dat geval kan de consument de betaling drastisch uitstellen, hetgeen nefast is voor de ondernemingen en derhalve indruist tegen het beginsel van de vrijheid van ondernemen en misschien zelfs ook nadelig is voor de consument zelf.

---

tien bijkomende kalenderdagen na de effectieve verzendingsdatum van de betalingsherinnering, nadat aan de consument vooreerst al twintig kalenderdagen moeten worden gegund om tot betaling van de schuld over te gaan).

¹⁵ Cf. de aanvulling van artikel 6, §1, eerste lid van de wet van 20 december 2002 door artikel 13, 1° van het wetsvoorstel: ***“Elke minnelijke invordering van een schuld dient te starten met een schriftelijke ingebrekestelling gericht aan de consument. Er mag slechts worden overgegaan tot een ingebrekestelling, nadat de termijn vermeld in de betalingsherinnering bedoeld in artikel 7 van de wet van ... houdende diverse bepalingen met betrekking tot de betaling van schulden en tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument is verstreken”***.

¹⁶ Artikel 6, §3 van de wet van 20 december 2002.

¹⁷ Artikel 6, §1, tweede lid van de wet van 20 december 2002.

¹⁸ Zie artikel 13, 2° van het wetsvoorstel dat artikel 6, §1 van de wet van 20 december 2002 aanvult.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat artikel 6, § 2¹⁹ (alsook artikel 6, §3²⁰) van het wetsvoorstel wel een uitzondering bevat op de algemene betalingstermijn. Voor ondernemingen die goederen en diensten leveren zoals opgenomen in artikel 1 van het KB nr. 1 van 29 december 1992 en in artikel 15, § 2, van het BTW-wetboek, moet de betalingstermijn niet minstens twintig kalenderdagen, maar minstens acht kalenderdagen bedragen.²¹

Het feit dat dergelijke uitzondering op de algemene betalingstermijn werd ingeschreven in het wetsvoorstel en dat er daarenboven werd voorgesteld om deze afwijkende regeling nog verder uit te breiden (tot ondernemingen die vrijwillig een factuur uitreiken)²², toont volgens de Orde van Vlaamse Balies eens te meer aan dat de algemene betalingstermijn van twintig kalenderdagen overdadig wordt bevonden in vele gevallen.

VERSTREKKENDE GEVOLGEN

Hierna wordt onderzocht welke ingrijpende gevolgen dermate lange betalingstermijn heeft op de consument zelf, op de ondernemingen en derhalve op het beginsel van de vrijheid van ondernemen.

Immers, de consument-schuldenaar verdient een passende bescherming²³ maar wanbetalers verstoren wel het economisch verkeer in aanzienlijke mate. Het is daarom van belang dat de wetgever ernaar streeft om hierin een verantwoord evenwicht te vinden.²⁴ De (betere?) consumentenbescherming moet dan ook bekeken worden tegen de achtergrond van de vrijheid van ondernemen.

¹⁹ Die afwijkende regeling is in het wetsvoorstel opgenomen op grond van amendement nr. 24 (en amendement nr. 47). In de verantwoording bij amendement nr. 24 is te lezen: “Daarnaast wordt er een afwijking ingevoerd waarmee kan worden afgeweken van deze betalingstermijn. Het gaat hier met name om situaties waarbij de consument een overeenkomst aangaat voor de (niet repetitieve) levering van goederen of diensten, waarbij hij bij het aangaan van de overeenkomst voldoende precies kan worden ingelicht over de financiële gevolgen ervan” (DOC 55-0267/007, 9). De Raad van State vindt het gehanteerde criterium evenwel niet pertinent in het licht van de doelstelling die met de afwijkende regeling wordt beoogd (DOC 55 0267/012, 7).

²⁰ Artikel 6, §3 van het wetsvoorstel bepaalt: “In afwijking van paragraaf 1 kan een kortere termijn tussen de verzendingsdatum van het document bedoeld in artikel 2, eerste lid, en de datum van uitvoering van de domiciliëring worden overeengekomen, wanneer de consument vrij de datum kan kiezen waarop de domiciliëring wordt uitgevoerd”.

²¹ Artikel 6, §2 van het wetsvoorstel bepaalt: “In afwijking van paragraaf 1 kent de onderneming aan de consument, voor de leveringen van goederen en diensten bedoeld in artikel 1 van het koninklijk besluit nr. 1 van 29 december 1992 met betrekking tot de regeling voor de voldoening van de belasting over de toegevoegde waarde en in artikel 15, § 2, van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, een termijn toe van minstens acht kalenderdagen na de effectieve verzendingsdatum van het document bedoeld in artikel 2, eerste lid, onverminderd het recht van partijen om te voorzien in contante betaling”.

²² In amendement nr. 50 wordt namelijk voorgesteld om artikel 6, §2 van het wetsvoorstel aan te vullen met volgende zin: “Hetzelfde geldt wanneer de onderneming hetzij op eigen initiatief, hetzij op vraag van de consument een factuur uitreikt zonder hiertoe wettelijk verplicht te zijn”. Volgens de verantwoording bij amendement nr. 50 dreigen er liquiditeitsproblemen te ontstaan voor de ondernemingen die vrijwillig factureren indien voortaan voor hen een betalingstermijn van minstens twintig kalenderdagen zou gelden (DOC 55 0267/011, 2).

²³ De wetgever streeft er al lang naar om de consument (als zwakkere partij) te beschermen. Zo werd er met de wet van 20 december 2002 reeds uitdrukkelijk voor gekozen om in hoofdzaak de belangen van de consument-schuldenaar te beschermen (R. GILLIS en B. VERBELEN, “Minnelijke invordering consumentenschulden. Wet van 20 december 2002: afweging tussen bescherming en onwerkbare gestrengheid”, *NjW* 2015, afl. 327, 572).

²⁴ Dat veronderstelt dus ook dat de schuldeiser beschikt over pertinente instrumenten waarmee hij efficiënt en kostenbesparend tot inning van zijn vorderingen kan overgaan, zonder daarbij gebruik te (moeten) maken van een uitvoerbare titel en dus buiten het kader van een gerechtelijke procedure (R. GILLIS en B. VERBELEN, “Minnelijke invordering consumentenschulden. Wet van 20 december 2002: afweging tussen bescherming en onwerkbare gestrengheid”, *NjW* 2015, afl. 327, 572 en 581).

Betere consumentenbescherming?

Aan het wetsvoorstel ligt de bedoeling ten grondslag om een verhoging van de schuldenlast van consumenten tegen te gaan in geval deze er niet in slagen om tijdig hun schulden te betalen. Het wetsvoorstel wil aan de consument bijkomende rechten toekennen en verleent aan de consument een lange betalingstermijn.²⁵

Men kan zich evenwel afvragen of dergelijk lange betalingstermijn helpt om de schuldenlast van consumenten in te perken. In bepaalde gevallen zal de lange betalingstermijn misschien soelaas bieden voor de consument. Echter, er kan gevreesd worden dat de consument-schuldenaar er door de lange betalingstermijn toe wordt aangezet om goederen en diensten aan te kopen die hij zich eigenlijk niet kan veroorloven, gezien de eindbetaling wordt opgeschoven²⁶, of een consument-schuldenaar die niet te goeder trouw is kan zich organiseren om zich insolvent te maken²⁷, waardoor schuldeisers extra op hun hoede zullen zijn alvorens zij met de consument willen contracteren zonder betalingsgaranties. Het is daarom nog maar de vraag of het wetsvoorstel daadwerkelijk en op de langere termijn bijdraagt aan een betere consumentenbescherming.

Vrijheid van ondernemen?

Het hoeft weinig betoog dat dergelijk lange betaaltermijn nefast kan zijn voor de ondernemingen. Het verwezenlijken van de oorspronkelijke doelstelling van het wetsvoorstel, met name de strijd aanbinden tegen een overmatige schuldenlast bij particulieren, gaat in die zin ten koste van de ondernemingen. Het wetsvoorstel verleent aan de consument-schuldenaar als het ware automatische betalingsfaciliteiten maar de onderneming-schuldeiser krijgt daarentegen geen automatisch recht op rente. Dat maakt dat het wetsvoorstel fundamenteel onevenwichtig is, zeker als binnenkort de inflatie aanwakkert.

De beoogde verlenging van de betalingstermijn voor de consument gaat immers niet gepaard met een verlenging van de termijnen waarover de ondernemingen zelf beschikken om hun kosten te betalen. Het wetsvoorstel verplicht de ondernemingen er dus in feite toe om hun klanten voor lange tijd een soort kosteloos krediet te verstrekken. Bijgevolg kunnen de ondernemingen te kampen krijgen met liquiditeits- en zelfs solvabiliteitsproblemen.²⁸

---

²⁵ De verantwoording daarbij stelt: *“De betalingstermijnen die ondernemingen toekennen aan de consument zijn uiteenlopend en vaak beperkt. Dit kan er mede de oorzaak van zijn dat de consument tijdens het hem toegekende tijdsbestek over onvoldoende middelen beschikt om de factuur te voldoen. Binnen een termijn van dertig dagen ontvangt de consument normaal zijn periodiek inkomen, of het nu gaat om een loon of een vervangingsinkomen. Een betalingstermijn van 20 dagen geeft de consument voldoende tijd zijn betaling te doen”* (DOC 55 0267/002, 19 en 20).

²⁶ Cf. Opiniestuk: *“Iedereen gelijk voor de wet in het nieuwe wetsvoorstel?”*, te consulteren op: [Het nieuwe incasso wetsvoorstel: Iedereen gelijk voor de wet? - TCM](#)

²⁷ Het wetsvoorstel verplicht een onderneming om voor contractuele schulden een betalingstermijn van minstens twintig kalenderdagen toe te kennen aan de consument (na de effectieve verzendingsdatum van het document waarbij de betaling tegen een bepaalde datum wordt gevraagd), hetgeen lijkt te verhinderen dat de onderneming tijdens die termijn bewarend beslag legt voor die schuldvordering. De consument-schuldenaar die niet te goeder trouw is, krijgt dus extra tijd om zich onvermogen te maken, hetgeen de Orde van Vlaamse Balies geen goede zaak vindt.

²⁸ In amendement nr. 5 wordt het als volgt verwoord: *“De strijd aanbinden met overmatige schuldenlast bij particulieren is ongetwijfeld lovenswaardig, maar het opleggen van bijzonder lange en voor alle ondernemingen, los van sector of omvang, identieke minimumbetalingstermijnen is daartoe geen geschikt middel. Het verwezenlijken van de oorspronkelijke doelstelling zou aldus immers ten koste gaan van de ondernemingen, die te maken zullen krijgen met liquiditeits- en zelfs solvabiliteitsproblemen omdat de beoogde verlenging van de*

Uit verscheidene amendementen (amendement nr. 9²⁹, amendement nr. 16³⁰ en amendement nr. 52³¹) die werden ingediend, blijkt ten overvloede dat men inderdaad bevreesd is dat de regeling uit het wetsvoorstel de liquiditeitspositie van ondernemingen ernstig in gevaar zou brengen, in het bijzonder bij kleine ondernemingen. Ook de Raad van State heeft oog voor de mogelijke liquiditeitsproblemen van de ondernemingen.³²

De Orde van Vlaamse Balies wenst te benadrukken dat het niet toekomt aan ondernemingen om de taak van de overheid over te nemen om armoede en overmatige schuldenlast tegen te gaan. Voor ondernemingen is het overigens onmogelijk om de vermogenstoestand van de consument na te gaan.

De Orde van Vlaamse Balies acht het wetsvoorstel moeilijk verenigbaar met het beginsel van de vrijheid van ondernemen.³³ Volgens het Grondwettelijk Hof treedt de wetgever onredelijk op indien hij de vrijheid van ondernemen beperkt zonder dat daartoe enige noodzaak bestaat of indien die beperking onevenredig zou zijn met het nagestreefde doel.³⁴ Het wetsvoorstel houdt een tempering van de vrijheid van ondernemen. Naar het oordeel van de Orde van Vlaamse

---

termijnen niet gepaard gaat met een verlenging van de termijnen waarover de ondernemingen beschikken voor de betaling van hun kosten (betaling van leveranciers, lonen, sociale bijdragen en belastingen). Het is niet de taak van de zelfstandigen noch van de kmo-sector, die veel banen genereren, om de rol van de overheid over te nemen om armoede en overmatige schuldenlast tegen te gaan. Het wetsvoorstel zou er uiteindelijk toe leiden dat de ondernemingen ertoe worden verplicht hun klanten gedurende 41 dagen een soort kosteloos krediet te verstrekken” (DOC 55 0267/005, 2).

²⁹ In amendement nr. 9 wordt ervoor gepleit om kleine ondernemingen vrij te stellen van de verplichtingen die voortvloeien uit Hoofdstuk 4: *“Deze kleine ondernemingen hebben niet de marktmacht om van hun (vaak economisch sterkere) leveranciers kortere betalingstermijnen te eisen. Indien het wetsvoorstel, zoals het voorligt, zou worden aangenomen, dan zou dit de liquiditeitspositie van deze kleine, vaak lokaal verankerde ondernemingen ernstig in gevaar brengen” (DOC 55 0267/005, 8).*

³⁰ Ook amendement nr. 16 beoogt dat de regeling niet van toepassing zou zijn op kleine ondernemingen: *“De bepalingen van hoofdstuk 4 zullen voor deze zelfstandigen en kmo’s leiden tot een forse verhoging van de administratieve last en tot liquiditeitsproblemen. Ze worden immers zelfs geconfronteerd met facturen die moeten betaald worden aan hun leveranciers. Daarenboven moeten ze de btw of accijnzen die verschuldigd zijn op de factuur zelf tijdig betalen. Het invoeren van een betaaltermijn van twintig dagen aan consumenten, gecombineerd met een bijkomende termijn van tien dagen na een eerste kosteloze herinnering, zal een nefast gevolg hebben op de liquiditeit van deze zelfstandigen en kmo’s” (DOC 55 0267/005, 15).*

³¹ Ook in amendement nr. 52 leest men: *“De bepalingen van hoofdstuk 4 zullen voor die zelfstandigen en kmo’s een aanzienlijke toename van de administratieve lasten en liquiditeitsproblemen met zich brengen...De invoering van een betalingstermijn van twintig dagen voor de consumenten, gecombineerd met een extra termijn van tien dagen na een eerste gratis aanmaning, dreigt nefast uit te draaien voor de liquiditeit van die zelfstandigen en kmo’s” (DOC 55 0267/011, 5).*

³² In het advies van 6 oktober 2020 ontleedt de Raad van State amendement nr. 50 als volgt: *“Als verantwoording voor de uitbreiding van de afwijkende regeling tot ondernemingen die een factuur uitreiken zonder daartoe wettelijk verplicht te zijn, wordt gewezen op mogelijke liquiditeitsproblemen van die ondernemingen en het mogelijk contraproductief effect van de toepassing van de (algemene) betalingstermijn van twintig kalenderdagen, dit laatste aangezien die ondernemingen daardoor meer een beroep zouden doen op de mogelijkheid van contante betaling. Die verantwoording kan echter worden betrokken op alle ondernemingen die onder de algemene regeling vallen, ongeacht de aard van het document waarbij om betaling wordt verzocht” (eigen onderlijning) (DOC 55 0267/012, 7).*

³³ Volgens artikel II.3 WER is iedereen vrij om enige economische activiteit naar keuze uit te oefenen. Krachtens artikel II.4 WER wordt de vrijheid van ondernemen uitgeoefend met inachtneming van de in België van kracht zijnde internationale verdragen, van het algemeen normatief kader van de economische unie en de monetaire eenheid zoals vastgesteld door of krachtens de internationale verdragen en de wet, alsmede van de wetten die de openbare orde en de goede zeden betreffen en van de bepalingen van dwingend recht.

³⁴ Zie GwH 23 januari 2014, nr. 6/2014, B. 34; GwH 28 april 2016, nr. 56/2016, B.18.1-B.18.4.

Balies is die tempering niet evenredig met de aan het wetsvoorstel ten grondslag liggende doelstellingen.

De Orde van Vlaamse Balies meent dat de draagwijdte van de beoogde regeling alleszins te algemeen is. De voorgestelde regeling overstijgt de bescherming van dat welbepaalde segment van consumenten die daadwerkelijk kampen met betalingsachterstand, terwijl daarentegen *alle* ondernemingen zwaardere verplichtingen opgelegd krijgen met betrekking tot de invordering van schulden.

De Orde van Vlaamse Balies stelt vast dat de Raad van State zich afvraagt of er niet minstens voor een meer graduele benadering van de problematiek geopteerd moet worden door de regeling op bepaalde punten te specificeren.³⁵ Dat zou volgens de Raad van State bijvoorbeeld kunnen op het vlak van de ondernemingen die onder de toepassing van de voorgestelde regeling worden gebracht of op het vlak van het factuurbedrag.³⁶ Terecht merkt de Raad van State daarbij op dat, zodra bepaalde categorieën ondernemingen van de voorgestelde regeling zouden worden vrijgesteld, die vrijstelling uiteraard zal moeten kunnen worden verantwoord in het licht van de grondwettelijke beginselen inzake gelijkheid en niet-discriminatie.³⁷

De Orde van Vlaamse Balies zou dergelijke graduele benadering zeker een vooruitgang vinden ten opzichte van de thans voorliggende regeling uit het wetsvoorstel. De OVB vreest dat het evenwel moeilijk zal zijn om een graduele benadering uit te denken waarbij de vrijstelling van bepaalde categorieën ondernemingen inderdaad kan worden verantwoord rekening houdend met het gelijkheids- en niet-discriminatiebeginsel. De Orde van Vlaamse Balies geeft er daarom de voorkeur aan dat de regeling uit het wetsvoorstel geheel verlaten zou worden, temeer gelet op de vele nadelen ervan.

---

³⁵ Het advies van de Raad van State van 24 januari 2020 stelt: “*Of die tempering ook als zijnde evenredig kan worden beschouwd met de aan het wetsvoorstel ten grondslag liggende doelstellingen is volgens de Raad van State, afdeling Wetgeving, minder voor de hand liggend, rekening houdend met de algemene draagwijdte van de beoogde regeling die in beginsel geldt voor alle ondernemingen en consumenten van zodra een factuur wordt opgesteld. Op die wijze overstijgt de voorgestelde regeling immers de bescherming van het segment van consumenten dat om uiteenlopende redenen, waaronder kansarmoede er één van kan zijn, bij uitstek wordt geconfronteerd met betalingsachterstand. Vraag is met andere woorden of de voorgestelde regeling niet veeleer is bestemd om een bepaald deelpubliek van consumenten van een bijzondere bescherming te voorzien, waarbij dan de vraag rijst of daartoe dan in een dermate algemene regeling moet worden voorzien die – in al haar aspecten – alle categorieën consumenten betreft en alle ondernemingen met zwaardere verplichtingen confronteert op het vlak van de procedure van invordering van facturen. (...) In samenhang hiermee kan men zich afvragen of de voorgestelde regeling in haar algemeenheid voldoende is afgestemd op de doelstelling die eraan ten grondslag ligt en of de wetgever – tegen de achtergrond van de vrijheid van ondernemen – niet het best voor een meer graduele benadering van de problematiek zou opteren door de regeling op bepaalde punten te specificeren*” (DOC 55 0267/006, 7 en 8).

³⁶ DOC 55 0267/006, 8.

³⁷ DOC 55 0267/006, 8.

AANTASTING KERNWAARDEN

ADVOCATUUR

De wet van 20 december 2002 heeft tot doel de consument te beschermen wanneer een schuldeiser zelf of via een derde partij zijn vordering tracht te innen bij de consument, zonder dat daarbij gebruik wordt gemaakt van een uitvoerbare titel.³⁸ Er wordt beoogd de aangroei van schulden te temperen door beperkingen op te leggen voor invorderingskosten die niet voorzien zijn in de onderliggende overeenkomst en door gedragsregels op te stellen die de invorderaar moet naleven.³⁹

Advocaten worden gelijkgesteld met incassobureaus

Het wetsvoorstel brengt enkele wijzigingen aan in de wet van 20 december 2002. De Orde van Vlaamse Balies wenst in het bijzonder de aandacht te vestigen op volgende wijziging van artikel 2, §2 van de wet van 20 december 2002 door het wetsvoorstel:

“De artikelen 4, 8 tot 13 en 16 4, 8, 14 en 16 zijn niet van toepassing op de minnelijke invordering van schulden gedaan door een advocaat of een ministerieel ambtenaar of een gerechtelijk mandataris in de uitoefening van zijn beroep of ambt”.⁴⁰

De wijziging van artikel 2, §2 van de wet van 20 december 2002 maakt haar artikelen 9 t.e.m. 13 nu ook van toepassing op advocaten. Als gevolg daarvan zal een vordering tot staking tegen hen kunnen worden ingesteld. Voorts zullen zij onder het toezicht vallen van de Economische Inspectie. De Orde van Vlaamse Balies verzet zich uitdrukkelijk tegen de aanpassing van artikel 2, §2 van de wet van 20 december 2002 in die zin.

---

³⁸ R. STEENNOT en C. VAN DER ELST, “De advocaat en de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument”, *Ad Rem* 2004, afl. 2, 28.

³⁹ R. GILLIS en B. VERBELEN, « Minnelijke invordering consumentenschulden. Wet van 20 december 2002: afweging tussen bescherming en onwerkbare gestrengheid », *NjW* 2015, afl. 327, 570. Het is juridisch perfect te verantwoorden waarom artikel 14 van de wet van 20 december 2002 geheel wordt uitgesloten voor advocaten: het Grondwettelijk Hof (GwH arrest nr. 99/2010 van 16 september 2010) oordeelde dat artikel 38, 2° van de Economische Herstelwet, in zoverre het de regeling van de burgerrechtelijke sancties die in artikel 14 van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument worden beoogd en die een inbreuk op de bepalingen van de artikelen 5, 6 en 7 van die wet bestraffen, van toepassing maakt op de advocaten, de ministeriële ambtenaren of de gerechtelijke mandatarissen in de uitoefening van hun beroep of ambt het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel schendt.

Ingevolge dit arrest moet men wat de burgerrechtelijke sanctionering betreft nu een onderscheid maken tussen de hypothese waarin een schending voorligt van de artikelen 6 en 7 van de wet van 20 december 2002 en de hypothese waarin een schending voorligt van artikel 3 van de wet van 20 december 2002. In geval van schending van artikel 3 van de wet van 20 december 2002 kan de in artikel 14 van de wet van 20 december 2002 voorziene sanctie wel degelijk worden toegepast op advocaten en gerechtsdeurwaarders die de in artikel 3 van de wet van 20 december 2002 bepaalde regelen miskennen. Indien de advocaat of gerechtsdeurwaarder daarentegen de artikelen 6 of 7 schendt, hoeft hij de toepassing van de sanctie uit artikel 14 van de wet van 20 december 2002 niet te vrezen.

⁴⁰ Door artikel 9, 1° van het wetsvoorstel.

De Orde van Vlaamse Balies brengt in herinnering dat de wet van 20 december 2002 indertijd werd aangenomen om een einde te maken aan bepaalde wantoestanden die zich voordeden naar aanleiding van minnelijke invorderingen door incassobureaus. Advocaten werden terecht niet geïsoleerd en initieel⁴¹ werd de minnelijke invordering van schulden gesteld door een advocaat dan ook uitdrukkelijk uitgesloten van de “*activiteit* van minnelijke invordering van schulden”⁴² en werd expliciet bepaald dat de artikelen 11 tot 13 niet van toepassing zijn op de activiteit van minnelijke invordering van schulden die wordt uitgeoefend door een advocaat.

De reden daarvoor was dat advocaten onderworpen zijn aan een specifieke deontologie en tuchtrechtelijk kunnen worden bestraft. In de parlementaire voorbereiding⁴³ werd gesteld: “*De toegang tot deze beroepen⁴⁴ is immers gereguleerd*”. In zijn argumentatie voor het Grondwettelijk Hof wees de Ministerraad er overigens op dat “*sommige bepalingen van de wet van 2002 niet op de advocaten en gerechtsdeurwaarders van toepassing werden gemaakt omdat de wetgever van oordeel was dat de invordering van schulden fundamenteel tot de opdracht van beide beroepsgroepen behoort, dat die twee categorieën van rechtsbeoefenaars aan een deontologie zijn onderworpen en dat zij het voorwerp van tuchtmaatregelen kunnen uitmaken, zodat de ongeoorloofde praktijken kunnen worden bestraft*”. Inderdaad, advocaten zijn krachtens hun deontologie ertoe gehouden de beginselen van waardigheid, rechtschapenheid en kiesheid in acht te nemen.

Advocaten kunnen niet met incassobureaus worden vergeleken, laat staan gelijkgesteld, aangezien ze een door het Gerechtelijk Wetboek gereguleerd beroep zijn, en zowel de toegang tot hun beroep als de uitoefening ervan aan de in de artikelen 428 e.v. Ger.W. vermelde voorwaarden en aan de deontologische regels zijn onderworpen. Ze zijn bovendien gebonden door een strikt beroepsgeheim.

⁴¹ Cf. de oorspronkelijke versie van artikel 2 van de wet van 20 december 2002.

⁴² Initieel waren advocaten, ministeriële ambtenaren en gerechtelijke mandatarissen in de uitoefening van hun beroep of ambt dus enkel onderworpen aan de bepalingen betreffende de (gewone) minnelijke invordering van schulden. Het onderscheid met de (gewone) minnelijke invordering bestaat erin dat er slechts van een *activiteit* van minnelijke invordering sprake kan zijn indien deze kadert in een beroepsactiviteit en voor zover de invordering geschiedt voor andermans rekening (of het gaat om de invordering van tegen betaling overgenomen schuldvorderingen). Het onderscheid tussen de (gewone) minnelijke invordering van schulden van de consument en de *activiteit* van minnelijke invordering is van belang, aangezien in geval van een (gewone) invordering van schulden enkel artikel 3 van de wet van 20 december 2002 toepassing vindt. In het geval van een *activiteit* van minnelijke invordering van schulden van de consument gelden ook de artikelen 4 tot 7 van de wet van 20 december 2002 die additionele gedragsregelen bevatten (A. SPAEPEN, “De wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument. Gevolgen voor huurschulden” in *Huur* 2003, afl. 4, 170; R. STEENNOT en C. VAN DER ELST, “De advocaat en de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument”, *Ad Rem* 2004, afl. 2, 30; R. STEENNOT, “De uitoefening van een activiteit van minnelijke invordering van schulden door een advocaat of gerechtsdeurwaarder”, *T. Vred.* 2012, afl. 5-6, 389; R. STEENNOT, “De bescherming van de consument bij de minnelijke invordering van schulden van de consument”, *TPR* 2015, afl. 3-4, 1843 en 1844; R. GILLIS en B. VERBELEN, « Minnelijke invordering consumentenschulden. Wet van 20 december 2002: afweging tussen bescherming en onwerkbare gestrengheid”, *NjW* 2015, afl. 327, 576).

⁴³ *Parl. St.* Kamer 1999-2000, nr. 0223/003.

⁴⁴ Er werd daarbij uitdrukkelijk verwezen naar advocaten en gerechtsdeurwaarders.

De Economische Herstelwet van 27 maart 2009⁴⁵ schrapte de uitzondering voor gerechtsdeurwaarders en advocaten. Het toepassingsgebied van de regels betreffende de *activiteit* van minnelijke invordering werd uitgebreid tot advocaten en gerechtsdeurwaarders.⁴⁶ Toch bleven er voor deze beroepsgroepen nog uitzonderingen: de artikelen 4, 8 tot 13 en 16 zijn niet op hen van toepassing.⁴⁷ Die artikelen hebben betrekking op de inschrijving bij het Ministerie van Economische Zaken (artikel 4), het voeren van reclame die verwijst naar de inschrijving (artikel 8), de vordering tot staking (artikelen 9 en 10), de opsporing en vaststelling van de verboden daden (artikelen 11 tot 13) en de administratieve sancties (artikel 16).

De wetgever heeft dus reeds in 2009 een zware en ingrijpende stap gezet ten aanzien van de advocatuur, gelet op de manier waarop zij deze activiteit uitoefenen. De minnelijke invordering behoort weliswaar terecht en sinds mensenheugenis tot de opdrachten van de advocaat, maar vormt doorgaans niet zijn voornaamste of zelfs exclusieve activiteit, zoals dat wel het geval is voor de incassobureaus. De wijziging werd ook niet ingegeven door moeilijkheden die zich hadden voorgedaan bij de uitoefening van de minnelijke invordering door advocaten.

De Orde van Vlaamse Balies brengt hier in herinnering dat met het complexer worden van het consumentenrecht, de rol van de advocaat steeds belangrijker wordt in die materie. De advocaat is bij uitstek degene die de correcte toepassing van de wet kan (en deontologisch ook moet) verifiëren, wat niet of toch beduidend minder het geval is voor incassobureaus.

De Orde van Vlaamse Balies verzet zich er uitdrukkelijk tegen dat de artikelen 9 t.e.m. 13 van de wet van 20 december 2002, met name de bepalingen aangaande de vordering tot staking (artikelen 9 en 10) en aangaande de opsporing en vaststelling van de verboden daden (artikelen 11 tot 13) van toepassing worden gemaakt op advocaten. Ten overvloede wijst de Orde van Vlaamse Balies erop dat advocaten geenszins gelijkgeschakeld kunnen worden met incassobureaus, net zomin als met gerechtsdeurwaarders overigens, rekening houdend met de bijzondere plaats, onder de juridische beroepen, die het Grondwettelijk Hof, in het arrest nr. 126/2005 van 13 juli 2005⁴⁸ aan de advocaten heeft toegekend.⁴⁹ Zo ook werd de bijzondere

⁴⁵ B.S. 7 april 2009.

⁴⁶ R. STEENNOT, "De bescherming van de consument bij de minnelijke invordering van schulden van de consument", *TPR* 2015, afl. 3-4, 1843.

⁴⁷ Huidig artikel 2, §2 van de wet van 20 december 2002 stelt: "De artikelen 4, 8 tot 13 en 16 zijn niet van toepassing op de minnelijke invordering van schulden gedaan door een advocaat of een ministerieel ambtenaar of een gerechtelijk mandataris in de uitoefening van zijn beroep of ambt". De verantwoording hiervoor was de volgende: "Dit amendement geeft nauwkeuriger weer dat zowel de "minnelijke invordering van schulden" als "de activiteit van minnelijke invordering van schulden", zoals bepaald in artikel 2 van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, van toepassing zijn op alle spelers die werkzaam zijn op dat vlak, ongeacht hun beroepsstatuut (handelsberoep of vrij beroep). Hieruit volgt dat hoofdstuk IV van de wet van 20 december 2002 van toepassing zal zijn op advocaten, ministeriële ambtenaren en gerechtelijke mandatarissen, met uitzondering van artikelen 4 en 8 van dat hoofdstuk omdat ze niet zijn ingeschreven bij de FOD Economie. Om dezelfde reden zijn ook de artikelen 11 tot 13 (hoofdstuk 6) en 16 niet van toepassing op hen" (DOC 52 1788/004, 2).

⁴⁸ Bij arrest van 13 juli 2005 stelde het Grondwettelijk Hof (Arbitragehof) een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie alvorens uitspraak ten gronde te doen: "Schendt artikel 1, 2), van de richtlijn 2001/97/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 december 2001 tot wijziging van richtlijn 91/308/EEG van de Raad tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld, het recht op een eerlijk proces zoals gewaarborgd bij artikel 6 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en bijgevolg artikel 6, lid 2, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, in zoverre het nieuwe artikel 2bis, 5), dat het heeft ingevoegd in de richtlijn 91/308/EEG, voorziet in de opname van onafhankelijke beoefenaars van juridische beroepen, zonder het beroep van advocaat uit te sluiten, in de werkingssfeer van diezelfde richtlijn, die, in essentie, tot doel heeft dat aan de daarin beoogde personen en instellingen een verplichting wordt opgelegd de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de bestrijding van het witwassen van geld op de hoogte te brengen van elk feit dat zou kunnen wijzen op een dergelijk witwassen (artikel 6 van richtlijn 91/308/EEG, vervangen bij artikel 1, 5), van richtlijn 2001/97/EG)?"

⁴⁹ "In België hebben de advocaten een aanzienlijk aandeel in de rechtsbedeling, wat verantwoordt dat met betrekking tot de voorwaarden van toegang tot en de uitoefening van dat beroep eigen regels in acht worden genomen die verschillend zijn van diegene die voor andere vrije beroepen gelden. Luidens artikel 456 van het

positie van advocaten als deontologisch geïnspireerde justitieactoren o.m. benadrukt door het Grondwettelijk Hof in arrest nr. 181/2014⁵⁰ van 10 december 2014.⁵¹

Het wetsvoorstel beoogt ook de stakingsvordering (artikelen 9 en 10) toepasselijk te maken op advocaten. Dat zou dan betekenen dat advocaten door bijvoorbeeld de Minister van Economie of een consumentorganisatie gedagvaard kunnen worden, louter omwille van de inhoud van een betalingsverzoek. Dat biedt aan de uitvoerende macht de mogelijkheid om druk uit te oefenen op een advocaat, wat fundamenteel strijdig is met zijn noodzakelijke onafhankelijkheid.

Wat de opsporing en vaststelling van de verboden daden betreft, is het vooreerst niet logisch dat de artikelen 11 tot 13 van de wet van 20 december 2002 van toepassing zouden worden op advocaten, aangezien advocaten niet zijn ingeschreven bij de FOD Economie.⁵² Dat het wetsvoorstel advocaten onder het toezicht brengt van de Economische Inspectie, tast de onafhankelijkheid van de advocatuur aan. Dergelijke regeling staat op gespannen voet met de deontologie van de advocaat. Tucht, discipline en deontologie van de advocatuur zijn strikt geregeld. Er is een goed werkende controle. De stafhouder speelt daarbij een cruciale rol. Wanneer een cliënt van een advocaat zich benadeeld voelt, kan hij klacht indienen bij de stafhouder bij toepassing van artikel 458 Ger.W.

Er wordt daarenboven onderlijnd dat advocaten onderworpen zijn aan het beroepsgeheim. Aan ambtenaren van de FOD Economie toelaten om de handelingen van advocaten in het kader van minnelijke invorderingen te controleren zonder de noodzakelijke waarborgen te voorzien, is een schending van dit fundamentele principe. Het beroepsgeheim is van openbare orde en een hoeksteen van de rechten van verdediging waarover de cliënt zelf niet kan beschikken.⁵³ In dat

---

Gerechtigd Wetboek is het beroep van advocaat gebaseerd op de beginselen van « waardigheid, rechtschapenheid en kiesheid ».

Ze zijn onderworpen aan strikte deontologische regels, waarvan de inachtneming wordt verzekerd door de Raad van de Orde. Die kan, naar gelang van het geval, « waarschuwen, censureren, berispen, schorsen voor een termijn van ten hoogste één jaar, van het tableau, van de lijst van advocaten die hun beroep uitoefenen onder de beroepstitel van een andere lidstaat van de Europese Unie of van de lijst van stagiaires schrappen » (artikel 460, eerste lid, van het Gerechtigd Wetboek).

Uit het bijzondere statuut van de advocaten, vastgesteld in het Gerechtigd Wetboek en in de reglementeringen die zijn aangenomen door de bij de wet van 4 juli 2001 opgerichte orden, vloeit voort dat het beroep van advocaat in België zich onderscheidt van andere zelfstandige juridische beroepen.» (overwegingen B.6.1., B.6.2. en B.6.3.)

⁵⁰ Met het arrest nr. 181/2014 van 10 december 2014 verwerpt het Grondwettelijk Hof het beroep tot vernietiging van de wet van 23 mei 2013 tot wijziging van artikel 2244 van het Burgerlijk Wetboek teneinde aan de ingebrekestellingsbrief van de advocaat, van de gerechtsdeurwaarder of van de persoon die krachtens artikel 728, § 3, van het Gerechtigd Wetboek in rechte mag verschijnen, een verjaringsstuitende werking te verlenen.

⁵¹ *“Gelet op het belang van de verjaringsstuitende werking verbonden aan het versturen van een ingebrekestelling, vermocht de wetgever rechtmatig ervan uit te gaan dat, om redenen van rechtszekerheid, die mogelijkheid diende te worden voorbehouden aan beroeps categorieën die, zoals dat het geval is voor de advocaten, de deurwaarders of de personen beoogd in artikel 728, § 3, van het Gerechtigd Wetboek, beantwoorden aan deontologische regels eigen aan het statuut van elk van die beroepen of die, als rechtsbeoefenaars, geschikt zijn om, op basis van een grondig onderzoek van het aan hen voorgelegde dossier, de risico’s te evalueren van de verjaring van de schuldvordering waarvan zij de betaling nastreven, alsook het gedrag dat dient te worden aangenomen om een dergelijke verjaring te voorkomen.*

Hoewel krachtens artikel 4 van de wet van 20 december 2002 de bureaus die minnelijke invorderingen verrichten, zijn onderworpen aan een verplichting om vooraf bij het ministerie van Economische Zaken te zijn ingeschreven, verantwoordt de aard van hun activiteit redelijkerwijs dat zij worden uitgesloten van het toepassingsgebied van de bestreden wet. Immers, zoals is aangegeven in de parlementaire voorbereiding van de wet van 20 december 2002 vermeld in B.4.1, hebben dergelijke bureaus immers weinig belang bij een minnelijke regeling, aangezien hun vergoeding bestaat in een commissie op de bedragen van de schuldvordering die zij moeten invorderen. Eveneens uitgaande van de vaststelling dat talrijke klachten tegen de praktijken van die bureaus werden geformuleerd, heeft de wetgever hun activiteiten willen reglementeren.” (overweging B.9.)

⁵² Cf. DOC 52 1788/004, 2.

⁵³ In het arrest nr. 10/2008 van 23 januari 2008, waarin het Grondwettelijk Hof zich heeft uitgesproken over de grondwettigheid van de verplichting voor de advocaten om in het kader van de strijd tegen het witwassen

verband wijst de Orde van Vlaamse Balies ook op het arrest van het Hof van Justitie van 26 juni 2007, waarin het Hof stelt: *“De advocaat zou niet in staat zijn om zijn taken van advisering, verdediging en vertegenwoordiging van zijn cliënt naar behoren te verrichten — en deze cliënt zou derhalve niet de hem bij artikel 6 EVRM verleende rechten genieten — indien hij in het kader van een rechtsgeding of de voorbereiding daarvan verplicht was met de overheidsinstanties samen te werken door hun informatie te verstrekken die hij heeft verkregen tijdens de juridische advisering in verband met dat geding”*.⁵⁴

Consumentenbescherming mag geen absoluut recht worden dat beperkingen op alle andere bestaande regelgevingen en rechten rechtvaardigt.⁵⁵

De Orde van Vlaamse Balies is dus uitermate gekant tegen artikel 9, 1° van het wetsvoorstel, maar verwelkomt daarentegen artikel 9, 2° van het wetsvoorstel. Krachtens artikel 9, 2° van het wetsvoorstel⁵⁶ wordt artikel 2, §2 van de wet van 20 december 2002 aangevuld met volgende vier leden:

“Wanneer een onderzoeksmaatregel of maatregel tot vaststelling van een inbreuk ten aanzien van de beoefenaar van een vrij beroep ten uitvoer wordt gelegd, gebeurt zulks in voorkomend geval uitsluitend in aanwezigheid van de vertegenwoordiger van de persoon met het tuchtrechtelijke gezag ten aanzien van die beoefenaar of nadat die persoon behoorlijk werd opgeroepen, opdat deze zou oordelen of, en gebeurlijk in welke mate, de vraag om inlichtingen of de overlegging van boeken en bescheiden verzoenbaar is met het eerbiedigen van het beroepsgeheim.

Bovendien wordt die maatregel ten uitvoer gelegd met inachtneming van het recht op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de cliënt van de beoefenaar van het vrij beroep.

De dossiers en andere documenten van de beoefenaar van het vrij beroep kunnen niet in beslag worden genomen. Er kan een afschrift van worden gemaakt dat door de beoefenaar van het vrij beroep voor eensluidend wordt verklaard, onder voorbehoud van het tweede en derde lid en met inachtneming van het beroepsgeheim.

---

informatie aan de autoriteiten door te geven, stelt het Grondwettelijk Hof: *“Uit hetgeen voorafgaat, vloeit voort dat de gegevens die de advocaat verneemt tijdens de uitoefening van de wezenlijke activiteiten van zijn beroep, ook in de materies die zijn opgesomd in het voormelde artikel 2ter, namelijk het bijstaan en het verdedigen in rechte van de cliënt, en het juridisch advies, zelfs buiten elk rechtsgeding, door het beroepsgeheim gedekt blijven en niet ter kennis kunnen worden gebracht van de overheden”* (overweging B.9.6.). Het EHRM oordeelde dat aangezien advocaten een fundamentele rol in een democratische samenleving vervullen, met name het verdedigen van hun cliënten, zij moeten kunnen garanderen dat wat tussen hen besproken wordt, confidentieel blijft. Het is deze vertrouwensband en het bijhorende beroepsgeheim dat door artikel 8 EVRM wordt beschermd (EHRM 6 december 2012, *Michaud t. Frankrijk*). De Orde van Vlaamse Balies verwijst tevens naar arrest nr. 167/2020 van 17 december 2020 van het Grondwettelijk Hof.

⁵⁴ HvJ 26 juni 2007, C-305/05, overweging 32.

⁵⁵ R. GILLIS en B. VERBELEN, « Minnelijke invordering consumentenschulden. Wet van 20 december 2002: afweging tussen bescherming en onwerkbare gestrengheid », *NjW* 2015, afl. 327, 581.

⁵⁶ Ingevoerd door amendement nr. 27 (DOC 55 0267/007, 14), dat volgt uit de opmerking die de Raad van State heeft geformuleerd: *“Wel kan het aanbeveling verdienen om de tekst van het wetsvoorstel – bijvoorbeeld in titel 4 ervan – aan te vullen met een bepaling in de zin van artikel XV.10/1 van het Wetboek van economisch recht dat, teneinde de bescherming van de consument in zijn vertrouwelijkheidsrelatie met de beoefenaar van een vrij beroep afdoende te beschermen, in dat wetboek werd ingevoegd door artikel 198 van de wet van 15 april 2018 ‘houdende hervorming van het ondernemingsrecht’ (Zie, in verband met het aldus in het Wetboek van economisch recht ingevoegde artikel XV.10/1, Parl.St. Kamer 2017-18, nr. 54-2828/001, 39-40)”* (DOC 55 0267/006, 12).

De vertegenwoordiger van de bevoegde tuchtverheid kan aan de overheden die deze maatregelen hebben uitgevaardigd alle opmerkingen betreffende het bewaren van het beroepsgeheim richten. De akten van beslag en de processen-verbaal van visitatie vermelden op straffe van nietigheid de aanwezigheid van de vertegenwoordiger van de bevoegde tuchtverheid of het feit dat zij op correcte wijze werd uitgenodigd, alsook de opmerkingen die de vertegenwoordiger van de bevoegde tuchtverheid meende te moeten maken.”

“Representatieve tekens van het beroep”

Het uitgangspunt van artikel 3 van de wet van 20 december 2002 is het principe dat bij de minnelijke invordering van schulden het privéleven van de schuldenaar gerespecteerd moet worden. Artikel 3, § 1 van de wet van 20 december 2002 stelt als algemene regel dat iedere praktijk of gedraging die het privéleven van de schuldenaar schendt of hem kan misleiden, alsook iedere gedraging die een inbreuk uitmaakt op zijn menselijke waardigheid, verboden is. Deze regel wordt verder geconcretiseerd in artikel 3, § 2 van de wet van 20 december 2002, dat op niet-limitatieve wijze een aantal praktijken opsomt die in ieder geval verboden zijn.⁵⁷ Ressorteert een gedraging niet onder de in artikel 3, §2 van de wet van 20 december 2002 opgesomde gedragingen, dan kan deze nog steeds verboden worden op grond van artikel 3, §1 van de wet van 20 december 2002, dat als een *catch-all* bepaling functioneert.⁵⁸

Degene van wie de handeling uitgaat, is zeer ruim te interpreteren. Men beoogt immers zowel de schuldeiser zelf als degene op wie de schuldeiser een beroep doet om zijn vordering in te vorderen (gerechtsdeurwaarders, incassobureaus en advocaten).⁵⁹

Artikel 3, §2, eerste gedachtestreepje van de wet van 20 december 2002 stelt:

“Worden in het bijzonder verboden:

- elk geschrift dat, of elke gedraging die ertoe strekt verwarring te creëren omtrent de hoedanigheid van de persoon van wie het uitgaat, zoals in het bijzonder het geschrift dat verkeerdelijk laat uitschijnen dat het om een document gaat dat uitgaat van een gerechtelijke overheid, een ministerieel ambtenaar of een advocaat;”

De rechtsleer vond het logisch dat deze regel geen toepassing vindt indien een brief uitgaat van een advocaat of gerechtsdeurwaarder.⁶⁰ Het is dan ook opmerkelijk dat het eerste gedachtestreepje van artikel 3, §2 van de wet van 20 december 2002 door artikel 10 van het wetsvoorstel wordt aangevuld als volgt:

“Worden in het bijzonder verboden:

- elk geschrift dat, of elke gedraging die ertoe strekt verwarring te creëren omtrent de hoedanigheid van de persoon van wie het uitgaat, zoals in het bijzonder het geschrift dat verkeerdelijk laat uitschijnen dat het om een document gaat dat uitgaat van een

⁵⁷ R. STEENNOT en C. VAN DER ELST, “De advocaat en de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument”, *Ad Rem* 2004, afl. 2, 30.

⁵⁸ R. STEENNOT, “De bescherming van de consument bij de minnelijke invordering van schulden van de consument”, *TPR* 2015, afl. 3-4, 1846.

⁵⁹ R. GILLIS en B. VERBELEN, « Minnelijke invordering consumentenschulden. Wet van 20 december 2002: afweging tussen bescherming en onwerkbare gestrengheid”, *NjW* 2015, afl. 327, 575.

⁶⁰ R. STEENNOT en C. VAN DER ELST, “De advocaat en de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument”, *Ad Rem* 2004, afl. 2, 31.

gerechtelijke overheid, een ministerieel ambtenaar of een advocaat. In die hoedanigheid mag geen gebruik worden gemaakt van representatieve tekens van het beroep⁶¹;

Advocaten en gerechtsdeurwaarders blijven handelen in hun respectieve hoedanigheden, met alle verplichtingen en voorrechten daaraan verbonden, zodat het voor de Orde van Vlaamse Balies niet duidelijk is waarom in dit kader geen “representatieve tekens van het beroep” gebruikt zouden mogen worden. Dit alles is des te opmerkelijker daar het zelfs voor de Orde van Vlaamse Balies geenszins duidelijk is wat met “representatieve tekens van het beroep” bedoeld wordt.

Van het vrije beroep lijkt nog maar weinig over te blijven als het op invordering van schulden aankomt.⁶²

**

*

⁶¹ Zie amendement nr. 12 (DOC 0267/005, 11). In een vorige versie (zie artikel 11 in DOC 55 0267/002) werd artikel 3, §2 van de wet van 20 december 2002 nog aangevuld als volgt: “*In die hoedanigheid mag geen gebruik worden gemaakt van representatieve tekens van het beroep zoals bijvoorbeeld de weegschaal van vrouwe Justitia*.” (eigen onderlijning). De Orde van Vlaamse Balies heeft in haar nota van 16 december 2019 opgemerkt dat het niet van goede wetgevingstechniek getuigt om aan de hand van een voorbeeld (“zoals bijvoorbeeld de weegschaal van vrouwe Justitia”) een wettelijke definitie op te stellen. De Raad van State is de Orde van Vlaamse Balies daarin gevolgd: “*Er moet in de mate van het mogelijke worden vermeden om voorbeelden op te nemen in een normatieve tekst die in beginsel enkel uit rechtsregels mag bestaan. Het voorbeeld dat in artikel 11 van het wetsvoorstel wordt gegeven, zou dan ook het best in de toelichting en niet in de tekst van het voorstel worden opgenomen*” (DOC 55 0267/006, 12).

⁶² R. GILLIS en B. VERBELEN, « Minnelijke invordering consumentenschulden. Wet van 20 december 2002: afweging tussen bescherming en onwerkbare gestrengheid », *NjW* 2015, afl. 327, 581.